

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet

Vår referens/dnr:
2025-254

Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Er referens/dnr:
KN2025/01039

kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

Svenskt Näringslivs remissyttrande om Spänning i tillvaron – Hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?

Svenskt Näringsliv tackar för möjligheten att yttra sig om SOU 2025:47, Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?

Bakgrund

Att Sveriges framtida elförsörjning fungerar är centralt för näringslivets möjlighet att genomföra den klimatomställning som måste ske. Målet att Sverige ska vara ett fossilfritt land till år 2045 är avgörande för framtida konkurrenskraft, välbefinnande och förmåga att nå klimatmålen. För att lyckas krävs en omfattande och skyndsam utveckling och utbyggnad av det svenska kraftsystemet, med stabil tillgång på fossilfri el till internationellt konkurrenskraftiga kostnader – både under omställningsperioden och på lång sikt.

Sverige har goda förutsättningar att lyckas. En redan nästan helt fossilfri elproduktion, en världsledande industri och en stark ingenjörstradition ger oss möjlighet att befästa vår position som ledande industrination i den gröna omställningen. Men för att potentialen ska realiseras måste regelverk, investeringar och planering ge rätt förutsättningar för både elanvändare, elproducenter och elnätbolag. Utöver detta behövs kortare, mer förutsägbara tillståndprocesser och snabbare nätutbyggnad för att elmarknadsreformer ska få effekt.

Det bör poängteras, att sett till energianvändning är Sverige inte ett land i mängden. I Sverige konsumerar ett genomsnittligt hushåll mer än dubbelt så mycket el som det genomsnittliga EU-hushållet, på grund av vårt kalla klimat och eftersom vi inte använder gas för hushållsbruk på samma sätt som i många andra europeiska länder. Sverige har också utvecklat ett elintensivt näringsliv med pappers- och massaindusti, stålindustri med mera, som vill nyinvestera i Sverige. I förhållande till BNP använder Sverige ungefär 50 procent mer el än EU-ländernas genomsnitt. Sverige är ett starkt elberoende land, vilket också byggt den välfärd i form av samhällstjänster som vård, skola och omsorg som många idag tar för given. Det är

tydligt att svenska politiker har ett tungt ansvar att skyndsamt skapa förutsättningar för investeringar i ny elproduktion och ett kostnadseffektivt elsystem, som långsiktigt stärker näringslivets konkurrenskraft.

Kraftsystemet finns i grund och botten till för elanvändarnas behov, inklusive näringslivets möjligheter att vidareförädla och sälja produkter till konkurrenskraftiga priser på världsmarknaden. Sverige ska därför ha ett elsystem som varje timme, året runt, levererar fossilfri el till användarna till internationellt konkurrenskraftiga kostnader, både år 2045 och under övergångsperioden. Svenskt Näringsliv delar utredningens syn på vikten av ett systemperspektiv där hela kedjan – från produktion och nät till balanshållning, avgifter och skatter – beaktas, liksom det faktum att prisvolatilitet påverkar användarnas totala kostnader.

Svenskt Näringslivs scenarioanalys¹, utförd av ett tjugotal forskare vid fem olika universitet, visar att en elproduktionsmix där alla fossilfria kraftslag ryms, är det bästa alternativet för att trygga Sveriges framtida elförsörjning. Ett ensidigt fokus på enskilda kraftslag kan leda till höga risker, särskilt om kostnaderna för elsystemet ökar mer än förväntat. Ett teknikneutralt förhållningssätt till elproduktion har i stället fördelen att sprida ut riskerna och på så vis hålla den totala systemkostnaden på en lägre och mer stabil nivå.

Industrin och transportsektorn är beredda att investera i omställningen, men det kräver trygghet i att el och nätkapacitet finns tillgänglig till rimliga villkor. Samtidigt behöver elproducenter långsiktiga och stabila förutsättningar för att kunna genomföra de investeringar i kraftsystemet som krävs. Men det betyder inte att omställningen inte redan är i gång – tvärtom ser vi idag att många företag redan ställer om i praktiken, trots osäkerheter gällande såväl framtida elanvändning och elförsörjning² som långa och oförutsägbara tillståndprocesser. Det tar exempelvis idag upp till tolv år att bygga ny elöverföringskapacitet – trots att elektrifieringen kräver kraftigt utbyggda nät inom kort. Vidare behöver stora samhällsinvesteringar, likt den nyligen beslutade finansierings- och riskdelningsmodellen för investeringar i ny kärnkraft, brett politiskt förankrade utgångspunkter för energi- och klimatomställning, uppslutning kring elsystemets syfte och behov, samt beslutsprocesser för att säkerställa långsiktigt stabila politiska och regulatoriska förutsättningar.

Det innebär att det akuta behovet av ökad elproduktion inte bara är potentiellt – den har börjat realiseras. Det går att bygga ett kraftsystem som möter planeringsmålet om 300 TWh elanvändning på flera olika sätt – men vägvalen kommer att leda till olika egenskaper i systemet och de kräver olika förutsättningar. För att kunna göra kloka vägval behövs en tydligt formulerad bild av vilka mål som ska uppnås.

Syftet med att bygga ett starkare elsystem måste handla om att lägga grunden för konkurrenskraft, klimatomställning och fortsatt välbefinnande i Sverige. Utformningen av framtidens fossilfria, robusta och konkurrenskraftiga svenska kraftsystem är en av näringslivets viktigaste frågor och systemet måste byggas utifrån användarnas behov. Denna fråga behöver, så snabbt som möjligt, få ett klart och tydligt svar från politiken. Den riktning som energipolitiken stakar ut nu kommer forma Sverige och hela det svenska näringslivet långt bortom. Sällan har behovet av genomtänkta och framåtsyftande beslut varit så tydligt. Om Sverige misslyckas med energiomställningen riskerar vi både ekonomin och vår välfärd.

¹ [Uppdrag2045 Rapport Kraftsystem Robust 300TWh V002.pdf](#)

² Enligt Svenskt Näringslivs Företagsbarometer (2024) uppger 50 % företagen i Svenskt Näringslivs företagarpå panel att de gjort specifika investeringar i klimatomställningen. Se även: Rapport - Industrins elbehov fortsatt omfattande – trots osäkerhetsfaktorer – SKGS

Svenskt Näringsliv efterfrågar en förankrad närings- och klimatpolitisk vision för Sverige som tydligt pekar ut riktningen för landets utveckling. En sådan vision kan till exempel innebära att Sverige ska vara en ledande fossilfri industrination, och ska attrahera och möjliggöra hållbara industrietableringar som sänker de globala utsläppen och stärker Sveriges internationella konkurrenskraft.

Vi bedömer att utredningen har haft svårt att formulera konkreta förslag kring investeringsvillkor och riskdelning eftersom det saknas en tydlig bild av vilken samhällsutveckling förslagen ska svara mot. Utan en sådan vision blir det oklart vilken inriktning och styrning som ska vägleda planeringen av elsystemet – avseende volym, förmågor, geografisk lokalisering och tidsdimension. Detta försvårar utredningens möjligheter att presentera konkreta åtgärder.

Frånvaron av en tydlig vision skapar osäkerhet, ökar riskerna och dämpar därmed investeringsviljan både inom industrin och energibranschen. Vi efterfrågar därför en närings- och klimatpolitisk vision för Sverige som kan påskynda omställningen och samtidigt minska riskerna i den strukturomvandling vi nu står i början av.

Inledande kommentarer om utredningen

Svenskt Näringsliv välkomnar utredningens systemperspektiv och synsätt att *“[e]n konkurrenskraftig elförsörjning bedöms utifrån den samlade systemkostnaden för en slutanvändare att förbruka el. Systemkostnaden inkluderar bland annat elproduktion, elnät, balanshållning, samt statliga avgifter och skatter. Även prisvolatilitet kan bidra till ökade kostnader för riskhantering och bör därför i princip inkluderas i systemkostnaden för en slutanvändare”*³.

Utredningen har gjort en gedigen analys av elmarknadens funktion, utvärdering av förändringstryck och utmaningar för elmarknaden, samt väl genomarbetade förslag för anpassning till EU-rättens terminologi. Elmarknadsutredningen kommer dock inte fram till hur systemnyttor ska värderas fullt ut. Vidare diskuteras riskdelning för havsvind utan att på ett tillfredställande sätt problematisera vad som överhuvudtaget motiverar riskdelning med staten, dvs. de systemnyttor som utredningen inte fullt ut värderar. Subventioner av elproduktion kan få stor påverkan på såväl totalkostnader för elanvändare, som på konkurrenssituationen för elproducenter och för de svenska statsfinanserna. Med hänsyn till ovan är resonemanget kring systemnyttor i utredningen bristfälligt. Svenskt Näringsliv anser att utredningen har gjort en gedigen analys men att det samtidigt finns behov av ytterligare utredningar på flera områden.

Ett elsystem i förändring

Utredningen konstaterar att det planeringsmål som riksdagen har beslutat står fast och att energi- och klimatomställningen kommer att kräva omfattande investeringar i såväl ny fossilfri elproduktion som reinvesteringar i befintliga elproduktionsanläggningar som når sin ekonomiska livslängd. Utredningen konstaterar vidare att reinvesteringsbehovet till 2050 motsvarar ca 120 TWh och utgörs främsta av vindkraft och befintlig kärnkraft⁴.

SKGS rapport *Industrins elbehov*⁵ pekar på ett ökat elbehov på 67 och 83 TWh redan till 2035. Samtidigt konstaterar elmarknadsutredningen att osäkerheterna kring det framtida elbehovet

³ Utredningen, sid 249

⁴ Utredningen, sid 175

⁵ [Rapport - Industrins elbehov fortsatt omfattande – trots osäkerhetsfaktorer - SKGS](#)

är stora och att vissa industriprojekt försenats eller avbrutits. Vid sidan av industrin kan även elbehovet antas öka p.g.a. omställningen i transportsektorn och elbehovet för tillkommande datacenter. Svenskt Näringsliv vill framhålla att det råder en stor osäkerhet kring den framtida elanvändningen för datacenter i Sverige. Utredningen hänvisar till beräkningar från Energimyndigheten där behovet beräknats till 4,5 TWh 2022 och uppskattas öka med endast 0,5 TWh till år 2030⁶. Svenskt Näringsliv menar att detta riskerar att bli ett alltför lågt antagande om den framtida elanvändningen, särskilt med tanke på att flera stora projekt aviserats under det senaste året⁷. Även gällande transportsektorn råder det stor osäkerhet kring den framtida elanvändningen. De uppskattningar som utredningen hänvisar till gällande transportsektorns framtida elanvändningar riskerar även dessa att bli alltför konservativa antaganden. Förbrukningen estimeras till endast 30 TWh år 2050, med hänvisning till Energimyndigheten⁸. Svenskt Näringsliv tog under 2024 hjälp av Sweco⁹ för att uppskatta elbehovet år 2045 för transportsektorn, inräknat produktion av elektrobränslen och vätgas för vägtrafiken, sjöfart och flygtrafik. Beräkningen utgår från ett antagande att samtliga alternativa drivmedel för vägtransporter, vid sidan av el, år 2045 kommer att bestå av någon form av icke-fossila bränslen. Till dessa hör biodrivmedel såsom flytande biogas och HVO, vätgas, e-metanol och andra syntetiska gröna elektrobränslen. Sjö- och flygfart antas dock inte nå nettonollutsläpp till 2045 utan inom dessa sektorer antas åtagandena inom ReFuelEU vara styrande för sektorernas utveckling. Slutsatsen i rapporten är att elbehovet kan komma att uppgå till hela 101 TWh år 2045 när Sveriges nettonoll-mål och EU-lagstiftning för transportsektorns omställning ska uppfyllas. Sammantaget är Svenskt Näringslivs slutsats att planeringsmålet fortsatt är en rimlig bedömning av det svenska elsystemets behov till följd av klimat- och energiomställningen.

Vidare delar Svenskt Näringsliv utredningens bedömning att prisskillnaderna i södra Sverige och samvariationen med den europeiska kontinenten sedan början av 2020 har föranletts av *”[n]edläggningen av kärnkraft och annan planerbar kraftproduktion”*¹⁰. Detta har inte bara minskat tillgången på el i SE3 och SE4 utan även *”reducerat transmissionsnätets överföringsförmåga från norr till söder”*¹¹. Utredningen gör i detta avseende en samstämmig bedömning med Riksrevisionen¹².

Riskhantering och riskdelning

Aviserade förändringar avseende den finansiella elmarknaden

Svenskt Näringsliv välkomnar att utredningen föreslår en utökad dialog med marknadens aktörer om hur likviditeten på de finansiella marknaderna kan öka på både kort och lång sikt. I denna dialog bör även systemansvariga för överföringssystem och stora elanvändare delta.

⁶ Utredningen sid 173

⁷ Se bl.a. [Rekordinvestering i Sverige – Brookfield bygger datacenter; Molnjätten dubblar antalet datacenter i Sverige – tre städer i fokus; Svensk sammanslutning av företag bygger AI-fabrik med NVIDIA | Wallenberg Investments AB](#)

⁸ Utredningen, sid 173

⁹ [Transportsektoranalys 2024 - Svenskt Näringsliv](#)

¹⁰ Utredningen sid 169.

¹¹ Utredningen, sid 169

¹² [Statens åtgärder för utveckling av elsystemet – reaktiva och bristfälligt underbyggda \(RiR 2023:15\)](#)

Svenskt Näringsliv välkomnar utredningens förslag om att svenska myndigheter bör undersöka möjligheterna för fler banker att bli godkända för att ställa ut bankgarantier till Nasdaq Clearing.

Utredningens överväganden

Svenskt Näringsliv instämmer med utredningen att det är positivt att Svenska kraftnät auktionerar EPAD-kontrakt i syfte att förbättra aktörernas möjligheter till effektiv prissäkring mellan elområden¹³.

Svenskt Näringsliv instämmer med utredningen att standardiserade avtal för långsiktiga elköpsavtal inom EU inte ska införas¹⁴.

Statlig riskdelning genom contract for difference (CfD)

Utredningen har till uppgift att utreda vilken roll statlig riskdelning genom differenskontrakt (CfD) kan ha på en framtida elmarknad utifrån de förutsättningar som ges i den europeiska elmarknadslagstiftningen.

Gällande kraftslagens eventuella behov av stöd delar Svenskt Näringsliv utredningens slutsats att investerings- och driftskostnader idealt bör *”spegla den faktiska resursåtgången för att bygga och driva en produktionsanläggning och höga kostnader bör inte betraktas som ett marknadsmisslyckande i sig”*¹⁵. Det är av avgörande vikt för elsystemets fortsatta konkurrenskraft att kostsamma och resurskrävande kraftslag med svag lönsamhet inte per se betraktas som marknadsmisslyckanden. Svenskt Näringsliv vill i detta sammanhang lyfta fram utredningens resonemang om att *”kärnkraft och havsbaserad vindkraft [också] bidrar i olika grad till systemnyttor som inte är prissatta [på elmarknaden] idag och som eventuellt kan motivera ett statligt prisstöd”*¹⁶.

Utredningen konstaterar vidare att *”på grund av stora osäkerheter avseende elprisets utveckling bedömer utredningen att investeringar i [kärnkraft och havsbaserad vindkraft] i dagsläget inte är ekonomiskt lönsamma utan statlig riskdelning. Det kan därför vara befogat att införa dubbelriktade differenskontrakt för havsbaserad vindkraft för att möjliggöra investeringar i nya projekt om statsmakterna finner det motiverat”*¹⁷. Svenskt Näringsliv vill betona att statlig riskdelning genom differenskontrakt kan vara en möjlig lösning för att hantera osäkerheterna på elmarknaden givet att utformningen garanterar konkurrenskraftiga kostnader för elproduktion och minimerar riskerna för befintlig elproduktion, elanvändare och skattebetalare. Men differenskontrakt är bara en del av helheten och löser inte hela problemet. Svenskt Näringsliv vill dock återigen lyfta att det inte är osäkerheter i prisutveckling i sig som enkom kan motivera eventuell statlig riskdelning för ny elproduktion. Statlig riskdelning måste motiveras på mycket bättre grunder än så, exempelvis utifrån elproduktionens bidrag med systemnyttor, förekomsten av politisk risk, konstruktionsrisk och marknadsrisk över en mycket lång tid.

Svenskt Näringsliv har i remissyttrande gällande utredningen om finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft förordat att frågan om motsvarande förutsättningar för annan fossilfri elproduktion än kärnkraft behöver utredas. I nämnda yttrande tryckte Svenskt

¹³ Utredningen, sid 227

¹⁴ Utredningen, sid 227

¹⁵ Utredningen sid 248

¹⁶ Utredningen, sid 249

¹⁷ Utredningen, sid 18

Näringsliv bl.a. på att det bör utredas hur investeringar i ny fossilfri elproduktion – som i kombination med lagerlösningar och modern kraftteknik skulle kunna kvalificera sig för en finansieringsmodell. Finansiering- och riskdelning i en sådan modell bör stå i relation till de systemnyttor som den nya elproduktionen tillför elsystemet i termer av kostnadseffektivitet, fossilfrihet, planerbarhet, storskalighet, leveranssäkerhet, systemstabilitet och andra systemvärden. En teknikneutral modell bör också beakta påverkan på behovet av att bygga ut överföringsnätet och grunda sig på mätbara variabler såsom *capture rate* och kapacitetsfaktor¹⁸. Svenskt Näringsliv anser att det är en brist att elmarknadsutredningen inte fullt ut belyst dessa i resonmenaget om eventuellt stöd även till andra kraftslag än kärnkraft.

I kapitlet riskhantering och riskdelning vill Svenskt Näringsliv även kommentera utredningens beskrivning av prissäkringsavtalet och utredningens påstående att “[/] de fall marknadspriset är högre än lösenpriset kommer staten att erhålla intäkter från differenskontraktet som kan föras vidare till elkonsumenter.” Svenskt Näringsliv vill understryka att huvudregeln enligt EU:s elmarknadsförordning¹⁹ är att statens intäkter från differenskontrakt ska fördelas till slutkunder. Staten får dock behålla denna intäkt i det fall den används för att finansiera differenskontraktet, vilket exempelvis inte framgår i den svenska modellen för finansiering av kärnkraft.

Systemansvar

Svenskt Näringsliv tillstyrker generellt utredningens förslag i detta kapitel. En tydlighet gällande systemansvar och roller i elsystemet är välkommen.

Ansvarsfördelningen mellan systemansvariga

Svenskt Näringsliv välkomnar utredningens förslag att ellagen kompletteras med ett krav på ett formaliserat och kontinuerligt samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem²⁰.

Svenskt Näringsliv välkomnar utredningens förslag att inrätta ett samordningsorgan vid Svenska kraftnät för elsystemets långsiktiga utveckling (Elförsörjningsrådet). Samtidigt vidhåller Svenskt Näringsliv att det föreslagna samordningsorganet givetvis bör innefatta representation för Sveriges elanvändare²¹.

Gällande frågan om ansvar vid bristande kapacitet i överliggande nät så välkomnar Svenskt Näringsliv utredningens slutsats. Svenskt Näringsliv instämmer i att *”huvudprincipen bör vara att ansvaret för kapacitetsbrist ligger hos den systemansvarige som har den fysiska begränsningen i sitt nät och inte hos den i vars nät kapacitetsbristen uppstår”*²² men att ytterligare utredning krävs för att utgöra grund för lagstiftning. Svenskt Näringsliv delar utredningens bedömning att frågan behöver utredas skyndsamt.

¹⁸ [Svenskt Näringsliv remissyttrande Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft Fi2024_01624](#)

¹⁹ Se EU-förordning om utformningen av unionens elmarknad, artikel 19 d samt skäl 43.

²⁰ Utredning, sid 428

²¹ Utredningen, sid 422

²² Utredningen, sid 423-425

Värdering av systemnyttor

Kommittédirektivet föreskrev att utredningen skulle utvärdera åtgärder som kan öka leveranssäkerheten, skapa långsiktiga planeringsförutsättningar och ge fossilfria kraftslag och flexibla resurser marknadsmässig ersättning för de nyttor som de bidrar med. Utredningen ska enligt direktivet *“utvärdera åtgärder som kan öka leveranssäkerheten, skapa långsiktiga planeringsförutsättningar och ge fossilfria kraftslag och flexibla resurser marknadsmässig ersättning för de nyttor som de bidrar med. [...] En viktig aspekt är i vilken mån olika kraftslag bidrar med sådana förmågor, och vilken ekonomisk ersättning de bör få för detta. Det är därför avgörande att analysera och utveckla metoder för hur dessa förmågor ska dimensioneras, anskaffas och värderas så att de kan integreras och utnyttjas på ett tekniskt och ekonomiskt hållbart sätt”*²³.

Svenskt Näringsliv anser att utredningen utifrån uppdraget har gjort en väl genomarbetad och gedigen analys av flertalet frågeställningar kopplat till värdering av systemnyttor. Utgångspunkten för utredningens analys av systemnyttor är att en konkurrenskraftig elförsörjning bedöms utifrån den *“systemkostnaden för en slutanvändare att förbruka el”*²⁴. Svenskt Näringsliv är mycket positiv till denna utgångspunkt för utredningens värdering av kostnader och nyttor för elsystemet. Vidare menar utredningen att *“systemkostnaden inkluderar bland annat elproduktion, elnät, balanshållning, samt statliga avgifter och skatter. Även prisvolatilitet kan bidra till ökade kostnader för riskhantering och bör därför i princip inkluderas i systemkostnaden för en slutanvändare”*²⁵.

Svenskt Näringsliv anser därför att det är en brist att utredningen inte djupare problematiserat kostnader kopplade till prisvolatilitet samt värderat ytterligare systemnyttor och energieffektiviseringsåtgärder²⁶. Eftersom detta i sin tur påverkar totalkostnaden för slutanvändare att förbruka el. Vidare är det problematiskt att ett sådant viktigt begrepp som systemnytta, som är centralt för såväl utredningen som utvecklingen av det svenska elsystemet, varken har definierats i utredningen, kommittédirektiv eller av myndigheter med ansvar på energiområdet.

Forskning från International Energy Agency (IEA) visar att digital styrning, flexibilitet och energilagring är centrala lösningar för att effektivt integrera solenergi i elsystemet. Energiforsk har i sin rapport om hållbar digitalisering visat att automatiserad styrning och smarta elnät kan förbättra systemets flexibilitet och minska behovet av nätförstärkningar. Därmed bidrar det till att jämna ut elanvändningen och minska belastningen vid hög efterfrågan. Det är en viktig systemnytta.

En viktig faktor när näringslivet tar ställning till kostnaden för volatila elpriser, är att i ett mer volatilt kraftsystem, skjuts risken över på elanvändaren, medan den i ett mer stabilt kraftsystem i högre utsträckning skjuts över på elproducenten och elnätsbolaget. Svenskt Näringslivs medlemmar och huvuddelen av det näringsliv som överväger investeringar i Sverige, föredrar ett mer stabilt kraftsystem där elanvändares volatilitetskostnader och riskpremie är lägre.

Riskhantering driver alltid kostnad och forskning pekar mot att elprisvolatilitet sänker värdet på börsnoterade företag – särskilt för sådana näringar som har ett högt elberoende. Forskning

²³ Utredningen, sid 431

²⁴ Utredningen, sid 249

²⁵ Utredningen, sid 249

²⁶ Exempelvis vattenkraftens reglerförmåga, efterfrågeflexibilitet, se bl.a. även [Effektivisering av processen för anslutning till transmissionsnätet](#), sid 44

på området har exempelvis pekat på att en 10 procentig ökning av elprisvolatiliteten kan sänka värderingen på börsnoterade företag med upp till 1,1% och kapitalinvesteringar med upp till 1,2%²⁷. Volatilitet är en viktig faktor att förstå, eftersom en rimlig snittkostnad för el kan rymma många oacceptabla utfall, där företag går omkull och regeringar förlorar makten på grund av att allmänheten inte har råd med normal elanvändning.

Det finns olika sätt att som elanvändare försäkra sig mot prisvolatilitet, framför allt genom flexibilitets- och lagringslösningar eller genom prissäkringsavtal. På systemnivå är detta svårare. En realistisk analys av prisvolatilitet i framtidens kraftsystem bygger på insikten att den inte kan undvikas till hundra procent, men inte heller tillåtas få hundra procents genomslag på marknaden. För att minska prisvolatilitet kan Sverige planera för så mycket baskraft som möjligt, men även detta kommer med en prislapp. Svenskt Näringsliv anser därför att det företags- och samhällsekonomiska värdet av stabila elpriser, konkurrenskraftiga kostnader, tillsammans med värdet av ytterligare systemnyttor²⁸ vidare behöver utredas med fokuserade direktiv. Svenskt Näringsliv välkomnar därför regeringens *uppdrag till statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät att tydliggöra vattenkraftens nyttor och betydelse för elförsörjningen*²⁹.

Den kostnad näringslivet får betala påverkar direkt konkurrenskraften – och i slutändan samhällsekonomin. Därför är det avgörande att flexibilitetsåtgärder genomförs med helhetssyn, och att reformer inte får oavsiktliga konsekvenser. Marknadsutvecklingen måste ske i takt med den tekniska och affärsmässiga mognaden.

Vidare fokuserar utredningen i stor utsträckning på att analysera de finansiella marknaderna. Svenska kraftnät har fått i uppdrag att göra en förnyad analys av Sveriges elområdesindelning, vilket Svenskt Näringsliv välkomnat. Det behövs en bättre balans mellan elproduktion och elanvändning i olika delar av Sverige. Svenskt Näringsliv saknar ett resonemang om utformning av Sveriges elområden, exempelvis åtgärder för att öka likviditeten på de finansiella marknaderna, såsom att utforma större och färre elområden. Samt hur dessa bättre skulle kunna reflektera de strukturella flaskhalsarna. Vi ser fram emot resultatet av Svenska kraftnäts pågående uppdrag och analys.

Utöver dessa inledande kommentarer på kapitlet om *Värdering av systemnyttor* har Svenskt Näringsliv nedan ytterligare kommentarer till utredningens förslag i aktuellt kapitel.

Hur kan nödvändiga förmågor säkerställas?

Svenskt Näringsliv tillstyrker utredningens förslag att avskaffa nätnyttoersättningen i dess nuvarande form³⁰.

²⁷ Resultaten är preliminära och kommer från ett pågående forskningsprojekt som leds av professor Magnus Söderberg vid Griffith University. Siffrorna baseras på data från delstaten Queensland i Australien

²⁸ Exempelvis vattenkraftens reglerförmåga, efterfrågefleksibilitet, se bl.a. även [Effektivisering av processen för anslutning till transmissionsnätet](#), sid 44

²⁹ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/08/uppdrag-till-statens-energimyndighet-och-affarsverket-svenska-kraftnat-att-tydliggora-vattenkraftens-nyttor-och-betydelse-for-elforsorjningen/>

³⁰ Utredningen, sid 465

Frekvensreglering med hjälp av aktiv effekt

Svenskt Näringsliv anser att utredningen missar andra viktiga faktorer som bidragit till ökade kostnader för frekvensreglering. Utöver ”de höga energipriserna som rått sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i kombination med låg tillgänglighet i fransk kärnkraft”³¹, tydliggör exempelvis Energiforsks senaste rapport att Svk också handlat upp större volymer, vilket tillsammans med ökade priser drivit upp kostnaden.³²

Svenskt Näringsliv välkomnar utredningens förslag att Svenska kraftnät bör överväga att ge ekonomisk ersättning för mekanisk rotationsenergi. Svenskt Näringsliv anser vidare att regeringen och Svenska kraftnät bör verka för att förutsättningarna för en sådan ersättning även harmoniseras inom det nordiska synkronområdet³³. I det fall staten i framtiden sluter avtal om finansiering och riskdelning för ny elproduktion bör hänsyn tas till eventuell ersättning för rotationsenergi.

Resurstillräcklighet i elmarknaden

Utredningen tar upp de nya möjligheterna enligt EU-rätten att införa ett stödsystem för ny icke-fossil flexibilitet. Utredningen drar slutsatsen att det fortfarande finns oklarheter om hur reglerna ska tillämpas och föreslår att Svenska kraftnät bör ta del av erfarenheter från andra länder och vid behov lämna förslag till hur ett svenskt stödsystem skulle kunna utformas³⁴. Svenskt Näringsliv välkomnar en utredning som tar ett helhetsgrepp för att utreda förutsättningarna för ett sådant system³⁵. Som utredningen själv konstaterar är ”*flexibilitet [...] i allmänhet förenad med ökade kostnader för den anslutande parten*”³⁶. En sådan utredning måste därav beakta konkurrenskraften för elanvändare och ha utgångspunkten att användarsidan inte ska tvingas internalisera de negativa externaliteter (som exempelvis prisvolatilitet) som eventuellt skapas på producentsidan.

Svenskt Näringsliv delar utredningens slutsats att en strategisk reserv är ändamålsenlig och att det i dagsläget inte är motiverat att införa en marknadsomfattande kapacitetsmekanism³⁷.

Flexibilitet för att hantera kapacitetsbrist i elnätet

Svenskt Näringsliv instämmer i att ökad transparens gällande nätavgifternas utformning gör det enklare för nätkunder att bedöma värdet av planerbarhet och flexibilitet. I detta sammanhang välkomnar Svenskt Näringsliv utredningens förslag att regeringen bör ”*använda sitt bemyndigande i 4 kap. 24 § ellagen och ge Energimarknadsinspektionen (Ei) rätt att utfärda föreskrifter som ålägger systemansvariga att till Ei rapportera uppgifter om avgifter och villkor för transport av el*”³⁸.

Svenskt Näringsliv delar utredningens bedömning att det behövs ett tydligare regelverk för lokal och regional ö-drift och en mer preciserad ansvarsfördelning mellan bland annat Svenska kraftnät, systemansvariga för distributionssystem och länsstyrelserna. Svenskt Näringsliv vill

³¹ Utredningen, sid 469 – 490

³² <https://energiforsk.se/media/34388/2024-1057-elsystemets-stabilitet.pdf>

³³ Utredningen, sid 31 och 473

³⁴ Utredningen, sid 474

³⁵ Sid 481 – 482, 495

³⁶ Utredningen, sid 462

³⁷ Utredningen sid 28, 501, [Remiss av utkast till förordning om en kapacitetsmekanism för elmarknaden](#)

³⁸ Utredningen, sid 515

dock framhålla att lokal och regional ö-drift i första hand är en beredskapsåtgärd som ska finansieras genom statliga anslag³⁹.

Svenskt Näringsliv bifaller utredningens förslag om att Energimarknadsinspektionen ska utreda hur avgiftsstrukturen för villkorade avtal bör vara utformad, om det finns skäl att likt flera länder i Europa tillåta permanenta villkorade avtal och om villkorade avtal ska kunna erbjudas även befintliga kunder. Svenskt Näringsliv anser att även andra åtgärder för att underlätta elektrifieringen bör övervägas. Anslutningsavgifter bör utformas med tanke på industrins konkurrenskraft och liksom de flesta europeiska länder baseras på en grund anslutningsavgift.

Marie Trogstam
Avdelningschef Hållbarhet och Infrastruktur

³⁹ Utredningen sid 530